

Streszczenie Popularno-Naukowe

Zespół stresu pourazowego (*posttraumatic stress disorder* [PTSD]) – zaburzenie psychiatryczne, które może rozwinąć się u osób, które doświadczyły lub były świadkami bardzo stresujących wydarzeń – charakteryzuje się symptomami ponownego doświadczenia traumatycznego wydarzenia oraz unikaniem bodźców, które mogą przypominać o tym wydarzeniu. Kobiety są dwukrotnie bardziej narażone na symptomy PTSD niż mężczyźni. Oprócz konsekwencji w postaci trudności emocjonalnych i obniżonego funkcjonowania społecznego, PTSD jest również związane z gorszym zdrowiem fizycznym. Osoby u których zdiagnozowano PTSD są w grupie podwyższonego ryzyka występowania otyłości i dolegliwości kardio-metabolicznych, które na dłuższą metę narażają je na przewlekłe choroby i przedwczesną śmierć. Jednym z potencjalnych mechanizmów łączących PTSD i pogorszony stan zdrowia jest rozregulowane odżywianie, takie jak uzależnienie od jedzenia (*food addiction* [FA]). Badania pokazują związek pomiędzy FA a większą częstotliwością otyłości, jak również związek pomiędzy diagnozą PTSD a większą częstotliwością FA, jednak niewiele obecnie wiadomo na temat skutków zdrowotnych współwystępowania PTSD+FA. Biorąc pod uwagę ryzyko podwyższonej częstotliwości PTSD na skutek przedłużonego stresu związanego z różnymi aspektami pandemii COVID-19, poznanie zakresu oddziaływania symptomów PTSD, FA, oraz współwystępujących PTSD+FA na zdrowie fizyczne i masę ciała wydaje się bardzo ważne. Obecny projekt dotyczy badania związków pomiędzy symptomami PTSD, FA i PTSD+FA a obiektywnymi wskaźnikami zdrowia fizycznego (np. poziomem prozapalnego białka C-reaktywnego, poziomem cholesterolu, poziomem cukru we krwi) oraz otyłością u dorosłych Polaków. W tym projekcie zostanie również wykorzystana innowacyjna a jednocześnie mało uciążliwa technologia do pomiaru obiektywnych fizjologicznych markerów procesów o podłożu motywacyjnym i emocjonalnym u osób z PTSD, FA i PTSD+FA, mianowicie elektrody eSense do mierzenia konduktywności skóry oraz zegarek z aktygrafem do mierzenia tętna. Wiedza uzyskana w wyniku obecnego badania posłuży jako podstawa do stworzenia interwencji psychologicznej dla współistniejących PTSD i rozregulowanego odżywiania, oraz do testowania jej skuteczności nie tylko w poprawie symptomów emocjonalnych, ale również zdrowia fizycznego mierzonego obiektywnymi wskaźnikami.

Obecne badanie będzie przeprowadzone dwufazowo, aby osiągnąć trzy ogólne cele naukowe. Cel pierwszy to pogłębienie wiedzy na temat związków pomiędzy PTSD, FA, PTSD+FA oraz otyłością w dużej próbie Polaków, z uwzględnieniem różnic płciowych. Spodziewamy się, że FA będzie wiązało się z większą ilością symptomów PTSD oraz większą masą ciała, oraz że kobiety będą podawać więcej symptomów PTSD i FA niż mężczyźni. Wykonanie tego celu pozwoli również na oszacowanie częstotliwości PTSD i FA wśród Polaków w następstwie pandemii. Pierwsza faza badania (w którym osiągniemy cel pierwszy) będzie przeprowadzona na grupie 2000 Polaków, którzy zgłoszą się do udziału w internetowych ankietach: aby zapewnić reprezentację osób z podwyższonym ryzykiem PTSD, będziemy rekrutować również pośród pracowników służby zdrowia, którzy pracowali na frontowych liniach pandemii COVID-19. Cel drugi obecnego badania to ustalenie, czy osoby ze współwystępującymi PTSD+FA mają wyższy stan prozapalny (mierzony poziomem CRP) oraz mniej korzystny profil kardiometaboliczny (waga, obwód w pasie i biodrach, masa tłuszczowa i szczupła, poziom trójglicerydów, cholesterolu, glukozy, insuliny), w porównaniu do osób z PTSD, FA, i grupy kontrolnej. Cel trzeci tego badania to identyfikacja fizjologicznych markerów procesów motywacyjnych i emocjonalnych u osób z PTSD, FA i PTSD+FA. Cele drugi i trzeci zostaną osiągnięte podczas drugiej fazy badania, w której zaprosimy kwalifikujące się osoby z fazy pierwszej na badanie krwi w partnerującej jednostce diagnostycznej (cel drugi) oraz na sesję laboratoryjną, w czasie której odbędą wywiad kliniczny na PTSD oraz będą wykonywały zadania psychologiczne, podczas których będą również mierzone konduktywność ich skóry (eSense) oraz tętno (zegarek aktygraficzny).

Obecny projekt ma na celu wyjaśnienie roli symptomów PTSD i rozregulowanego odżywiania w obiektywnym zdrowiu fizycznym. W ramach projektu zostanie użyta innowacyjna przenośna technologia, w celu zidentyfikowania biomarkerów procesów psychologicznych. Realizacja projektu również pozwoli na kształcenie przyszłych psychologów (post-doc, doktorantów, zatrudnionych studentów) w modelu *scientist-practitioner* w zespole badawczym o pionowej strukturze. Projekt ten przyczyni się do rozwijania współpracy międzynarodowej poprzez zaangażowanie amerykańskich badaczy, z którymi kierownik projektu obecnie współpracuje, oraz poprzez nawiązanie nowych form współpracy w Europie. Oprócz próby odpowiedzi na istotne zagadnienia z zakresu zdrowia publicznego, projekt ten ma celu położenie podstaw pod utworzenie interdyscyplinarnego zespołu badawczego skupionego na badaniu skuteczności interwencji dla osób ze współwystępującymi PTSD i rozregulowanym odżywianiem, z wynikami mierzonymi nie tylko według wskaźników psychologicznych, ale również obiektywnych wskaźników zdrowia fizycznego.